

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) แบบการศึกษาเชิงทำนาย (predictive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลในคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ได้ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง จากสภาการพยาบาล มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป ไม่อยู่ในระหว่างการอบรมหรือการลาศึกษาต่อ ในงานบริการพยาบาลหอผู้ป่วยแผนกอายุรกรรม ศัลยกรรม ออร์โธปิดิกส์ กุมารเวชกรรม สูตินรีเวชกรรม และหอผู้ป่วยพิเศษ ของโรงพยาบาลศูนย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลอุดรธานี โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลสุรินทร์ โรงพยาบาลบุรีรัมย์ และโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 1,840 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ในงานบริการพยาบาลหอผู้ป่วยแผนก อายุรกรรม ศัลยกรรม ออร์โธปิดิกส์ กุมารเวชกรรม สูติ นรีเวชกรรม และหอผู้ป่วยพิเศษ ของโรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดกระทรวง สาธารณสุข จำนวน 6 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด 338 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จำแนกตามโรงพยาบาลและแผนกการให้บริการ โดยทำการสุ่ม ตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาล แต่ละแห่งๆ ละ 6 แผนก ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการใช้ตารางสุ่มตามรายชื่อพยาบาล วิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแต่ละ หอผู้ป่วย ตามสัดส่วนของแต่ละแผนกภายในโรงพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับการ ใช้กระบวนการพยาบาล ทักษะคิดต่อการใช้กระบวนการพยาบาล ทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการ พยาบาล การนิเทศเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย และการใช้ กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ คุณภาพเครื่องมือได้รับการตรวจความถูกต้องของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขและทดสอบหาความเที่ยง แบบสอบถาม ในส่วนของ ความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล ทักษะคิดต่อการใช้กระบวนการพยาบาล ทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการพยาบาล การนิเทศเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลของ

หัวหน้าหอผู้ป่วย และการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ กับพยาบาลวิชาชีพพระคัมภีร์ปฏิบัติกร ที่ไม่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในโรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการของ คูเคอร์ริชาร์ดสัน (KR-20) สำหรับข้อคำถามที่ตอบถูก-ผิด และสัมประสิทธิ์อัลฟ่า ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) สำหรับข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.87, 0.87, 0.91, 0.98 และ 0.96 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูล ช่วงเดือนมิถุนายน 2549 โดยใช้แบบสอบถามจัดส่งทางไปรษณีย์ สอบถามกับพยาบาลวิชาชีพพระคัมภีร์ปฏิบัติกรที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยแผนก อายุรกรรม ศัลยกรรม ออร์โธปิดิกส์ กุมารเวชกรรม สูตินรีเวชกรรม และหอผู้ป่วยพิเศษ จากโรงพยาบาลอุดรธานี โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลสุรินทร์ โรงพยาบาลบุรีรัมย์ และโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน และสร้างสมการทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลในคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ

1. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่อายุระหว่าง 25-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 95.6 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.3 ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.7 และส่วนใหญ่เคยอบรมเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล 1 ครั้งขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 38.3

1.2 ระดับการใช้กระบวนการพยาบาล แต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การใช้กระบวนการพยาบาลทุกขั้นตอนโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) โดยขั้นตอนมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินภาวะสุขภาพของผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา คือ ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.12$) และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลพยาบาล ($\bar{X} = 4.00$) ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขั้นตอนที่ 2 การวินิจฉัยการพยาบาล ($\bar{X} = 3.98$)

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล ทักษะคติต่อการใช้กระบวนการพยาบาล ทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการพยาบาล และการนิเทศเกี่ยวกับ

การใช้กระบวนการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย กับการใช้กระบวนการพยาบาล พบว่า ทักษะคิดต่อการใช้กระบวนการพยาบาล ทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการพยาบาล และการนิเทศเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.229, 0.676 และ 0.418 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้กระบวนการพยาบาล ($r = -0.002$)

1.4 ปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลในคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยด้านทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการพยาบาลมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการทำนาย อันดับต่อไปคือ ปัจจัยด้านการนิเทศการใช้กระบวนการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย และด้านทัศนคติต่อการใช้กระบวนการพยาบาล โดยสามารถทำนายการใช้กระบวนการพยาบาล ของพยาบาลวิชาชีพ ได้ร้อยละ 50.6 ($R^2 = 0.506$) สร้างสมการพยากรณ์การใช้กระบวนการพยาบาลในคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.607 + 0.669 \text{ ทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการพยาบาล} + 0.140 \text{ การนิเทศการใช้กระบวนการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย} + 0.093 \text{ ทักษะคิดต่อการใช้กระบวนการพยาบาล}$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.583 \text{ ทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการพยาบาล} + 0.212 \text{ การนิเทศการใช้กระบวนการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย} + 0.100 \text{ ทักษะคิดต่อการใช้กระบวนการพยาบาล}$$

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1.1 เพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบส่งเสริมการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในคลินิกให้อยู่ในระดับมากอย่างต่อเนื่อง หัวหน้าหอผู้ป่วยควรมีการกำหนดเป้าหมายนโยบายและแผนการพัฒนากุศลการพยาบาลเป็นรายบุคคล โดยส่งเสริมสนับสนุนประสานงานกระตุ้นจูงใจ เปิดโอกาสให้พยาบาลเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่และบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยการใช้กระบวนการพยาบาลเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนต้องเข้าใจและมีความรู้ความสามารถในการนิเทศทางการพยาบาลเป็นอย่างดี เนื่องจากการนิเทศทางการพยาบาลแตกต่างจากการนิเทศงานอื่นๆ เพราะต้องปฏิบัติต่อบุคคล มีความสำคัญต่อชีวิตคน ดังนั้น หัวหน้าหอผู้ป่วยจึงควรมีความรู้ความสามารถที่จะแสดงออกถึงพฤติกรรมการนิเทศ

ในด้านการสอน การให้คำปรึกษาและแนะนำ การกระตุ้นและจูงใจ การร่วมมือปฏิบัติงาน การช่วยเหลือ การแก้ปัญหาและการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการพยาบาล นอกจากนี้หัวหน้าหอผู้ป่วยจะต้องดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ขกย่องชมเชยแก่ผู้ปฏิบัติงาน เมื่อสามารถใช้กระบวนการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ รวมถึงการให้ความคิดความชอบในการปฏิบัติงานด้วย

2.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า การนิเทศของหัวหน้าหอผู้ป่วยมีผลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล ของพยาบาลวิชาชีพในคลินิก เพื่อให้มีการนิเทศแบบต่อเนื่องและมีการปฏิบัติกว้างขวางเพียงพอ ตลอดจนเป็นการเพิ่มสมรรถนะของบุคลากรทางการพยาบาล เมื่อหัวหน้าหอผู้ป่วยติดภารกิจอื่นหรือไม่ได้ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ผู้ที่จะทำหน้าที่นิเทศแทนคือ ผู้ตรวจการนอกเวลาราชการและหัวหน้าเวร บุคลากรดังกล่าวจึงควรได้รับการพัฒนาให้สามารถทำหน้าที่นิเทศเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลได้ด้วย ทั้งนี้โดยจะต้องพิจารณาเพิ่มพูนและเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการนิเทศทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติด้วยวิธีการต่างๆ

2.1.3 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทักษะพื้นฐานในการใช้กระบวนการพยาบาลมีความสัมพันธ์และสามารถทำนาย การใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพได้ ดังนั้นจึงควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและมีการเพิ่มพูนความรู้แก่พยาบาลทุกระดับเกี่ยวกับทักษะการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะขั้นตอนการวินิจฉัยทางการพยาบาลให้แก่พยาบาลเป็นระยะอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยใช้กลยุทธ์ใหม่ๆที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงพยาบาลเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะในการใช้กระบวนการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นประโยชน์ของการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาล นอกจากนั้นควรมีการติดตามผลของการนำทักษะที่ได้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการปฏิบัติงาน ว่ามีปัญหาอะไรเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา

2.1.4 ควรปลูกฝังให้พยาบาลวิชาชีพมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้กระบวนการพยาบาล เนื่องจากทัศนคติที่ดีจะทำให้บุคคลพร้อมที่จะกระทำการหนึ่งสิ่งใด หรือเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลที่จะปฏิบัติ (ถวิล ธาราโกชน, 2532) กล่าวคือ ทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะทัศนคติมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ (Fishbein & Ajzen, 1980) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติของกลุ่ม หากสมาชิกส่วนใหญ่ขององค์กรมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กรหรือการดำเนินงานขององค์กร ขวัญในการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลในองค์กรจะไม่มี ส่งผลทำให้องค์กรล้มเหลวในที่สุด การปลูกฝังให้พยาบาลวิชาชีพมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้กระบวนการพยาบาล อาจเริ่มได้ตั้งแต่การเรียน การสอนในชั้นเรียน และการเรียนภาคปฏิบัติในคลินิก โดยผู้สอนเป็นผู้ปลูกฝังให้

นอกจากนี้ เมื่อเริ่มเข้าสู่การปฏิบัติงานจริง หน่วยงานและผู้ร่วมงานก็จะมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลเพิ่มขึ้น

2.1.5 สำหรับการบริหารงานของกลุ่มการพยาบาลที่มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพไว้และนำสู่ผู้ปฏิบัติ และควรมีการกำหนดการนิเทศติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี เช่น การจัดทำแผนการอบรมทักษะเฉพาะด้านเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล การกำหนดการประเมินผลการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ เป็นต้น สิ่งที่ผู้นำทางการพยาบาลขององค์กรพยาบาลแต่ละโรงพยาบาลควรตระหนักอีกอย่างหนึ่งคือ การจัดหาเวทีในการแสดงผลงานของพยาบาลระดับผู้ปฏิบัติการ เพื่อเปิดโอกาสให้พยาบาลแสดงถึงผลของการพัฒนางานในแต่ละปี เช่น การจัดเสนอผลงานประจำปีของกลุ่มการพยาบาล เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารก็จะสามารถประเมินการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกได้เช่นกัน

2.1.6 ผู้ปฏิบัติการ ควรตระหนักในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล ควรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลอย่างต่อเนื่องหรือค้นคว้าทางสื่ออื่นๆ จัดทำแผนการประชุมปรึกษาทางการพยาบาล (nursing round, nursing conference) ประจำเดือนพร้อมๆกับนำแผนสู่การปฏิบัติ ทำการวิจัยทางการพยาบาล และแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ โดยอาจเพิ่มการเรียนรู้ร่วมกันภายในทีม ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีให้กับผู้ร่วมงาน นักศึกษาพยาบาลในคลินิก นำสิ่งที่องค์กรพยาบาลสนับสนุน เช่น การนิเทศจากหัวหน้าหอผู้ป่วย ผู้ตรวจการนอกเวลาราชการ เป็นต้น มาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อพัฒนาการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยประเมินการใช้กระบวนการพยาบาลจากการรับรู้ของตัวพยาบาลวิชาชีพเอง น่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบทั้งจากการประเมินตนเองเปรียบเทียบกับประเมินจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นต้น เพื่อให้การประเมินสามารถตรวจสอบได้อย่างเที่ยงตรงที่สุด เนื่องจากการประเมินตนเองอย่างเดียวอาจเกิดอคติลำเอียงได้ จนทำให้ผลการประเมินไม่สามารถแสดงถึงผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ

2.2.2 ควรมีการศึกษาถึงระดับการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในคลินิกโรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเชิงคุณภาพ เช่น

อาจศึกษาโดยการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการพยาบาลจริงๆ จากแบบบันทึกรายงานทางการพยาบาล หลังจากการสัมภาษณ์ เป็นต้น

2.2.3 ควรมีการศึกษาถึงวิธีการส่งเสริมให้พยาบาลวิชาชีพนำกระบวนการพยาบาลไปใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการพยาบาล